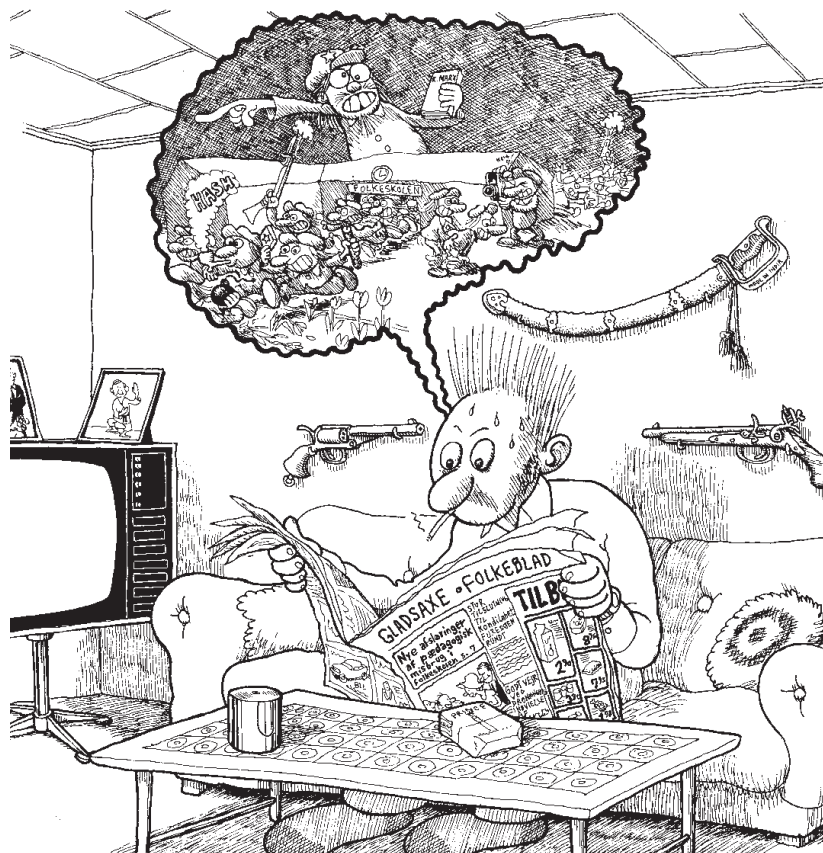

Indoktrineringskampagnen

„Indoktrinerings“, Claus Deleuran. *Unge Pædagoger* nr. 6, 1975.

DE HAVDE IKKE SET DET KOMME, for de havde efterhånden vænnet sig til, at den modvind, de mødte, skyldtes deres egen fart fremad, men det var et selvbedrag. Allerede i 1968 havde den

konservative politiker Jørgen Langkilde advaret om, at venstreorienterede lærere var ved at tage magten i skolen. Til *Berlingske Tidende* havde han udtalt, at „Gennem undervisningen følte de sig kaldede til at missionere for bestemte anskuelser og danne børnene i deres eget billede“.¹⁸⁴

Han havde godt nok ikke nogen eksempler, men hans bekymring var ægte nok, og der er ingen tvivl om, at den blev bemærket i borgerlige kredse. Også her følte man, at borgerskabets traditionelle bastioner i skole og samfund var truet af det kulturradikale projekt, som de opfattede som meget yderligtgående, samfundsomstyrtende og venstreorienteret. I Unge Pædagoger anede de tilsyneladende heller ikke, at deres flirt med marxismen havde åbnet en flanke, men pludselig stod der med store bogstaver på forsiden af *Berlingske Tidende*: „Beskyt skolerne mod marxistisk tyranni,“¹⁸⁵ og det var selveste undervisningsdirektøren for folkeskolen, Asger Baunbak-Jensen, der havde sagt det. Han var husmandssøn fra Holbækegnen, medlem af Det Radikale Venstre og grundtvigianer, så det battede, og godt nok hedder det, at åndens løsen er bedrifter, men hvis ånden ikke formår at sætte sig ind i det foreliggende, bliver bedrifterne derefter. Det var tilfældet med kritikken af indoktrineringen. Det var således helt åbenbart, at de intense debatter, der fandt sted i Unge Pædagoger, var ham aldeles ubekendt. Det samme gjaldt også kritikken af historiebøgernes imperialistiske verdenssyn. Til gengæld var han sikker i sin sag, når han sagde, at ti procent af lærerne i folkeskolen var fanatiske marxister, der misbrugte folkeskolen i deres forsøg på at omforme samfundet, ja, „allerede i børnehaven voldføres børn af pædagoger“. Det var voldsomme anklager, der blev fulgt op et par dage senere, da der stod med store bogstaver på forsiden: „De socialistiske lærere i gang med at organisere sig,“ og *Berlingske Tidende* kunne citere fra en indbydelse til et møde, som gruppen af socialistiske lærere i Albertslund ville afholde, hvor der stod: „Nødvendigheden af at socialistiske lærere

arbejder sammen og holder sammen bliver tydeligere og tydeligere.¹⁸⁶ Det var næsten det samme som et bevis, og bedre blev det ikke af, at en repræsentant for de socialistiske lærere nægtede at udtale sig til avisen om sagen. Så var der Finn Ejnar Madsen. Han var en ren foræring. Han var godt nok ikke lærer og havde aldrig været det. Han var heller ikke medlem af Unge Pædagoger, men han havde skrevet en artikel i et hæfte, der var udgivet af Unge Pædagoger, og det var nok til, at han kunne bruges som et eksempel på sandheden i Baunsbak-Jensen anklager.

Sagen vakte stor opsigt. Alle landets meningsmagere gav udtryk for deres mening om den overhængende marxistiske trussel, og påstanden udløste en otte timers lang debat i Folketinget, hvor statsministeren og undervisningsministeren med slet skjult skadefryd kunne citere fra Unge Pædagogers hæfte om marxistisk pædagogik.

Unge Pædagoger forsøgte at svare igen, men svaret var tørt og teoretisk, langt bedre til at trøste de indforståede end til at overbevise de udenforstående. Man skrev blandt andet, at „vi ønsker en demokratisk skole. Herved forstår vi en skole, hvor der foregår en stadig diskussion om skolens struktur og undervisningens form og indhold. En sådan diskussion er naturligvis ikke uden politiske aspekter. Folkeskolen er ikke mindre politisk end for eksempel sociallovgivningen eller byplanlægningen er det ... Hvis man – som Baunsbak-Jensen – lægger op til forfølgelse af politiske minoriteter og søger at knæsette en gennemsnitsmening og gennemsnitsadfærd som alle lærere skal følge, så dræber man netop den frie diskussion og politiske kamp inden for skolens område ... Når alt dette er sagt, skal det indrømmes, at der i skolen må tages et særligt hensyn til børnene, som naturligvis ikke bør gøres til katebolde mellem de politisk uenige voksne“.¹⁸⁷

Hvis Unge Pædagoger havde holdt fast ved det reformpædagogiske udgangspunkt, kunne man utvivlsomt have svaret bedre, men man havde forelsket sig i en marxistisk pædagogik, der

var mere dogmatisk og autoritær end den, der herskede i den sorte skole, dette svigt svækkede kampkraften. Det blev derfor andre, der måtte løfte arven og forsvare såvel åndsfrihed som demokrati. I dagbladet *Politiken* var der således et længere indlæg af skoleinspektør J.O. Solgård, der var medlem af Det Radikale Venstre. Solgård kritiserede Baunsbak-Jensen for at svigte radikale idealer ved at invitere til heksejagt og høste billig popularitet på at fremstille alvorlige problemer overfladisk og unuanceret. „Det harmer mig, at folkeskolens øverste embedsmand er med til at oppiske vrede og ængstelse i forældregruppen ... Det er direkte usandfærdigt, at der skulle findes 10 % lærere i folkeskolen med ekstreme synspunkter og hensigter som beskrevet. Hvor er de? På hvilke skoler skal heksejagten indledes? Jeg har været lærer i 21 år og heraf i snart 4 som skoleinspektør på en stor skole i Aarhus. Jeg var tidligere i Odense, og mit arbejde førte mig ud på alle skoler i Odense Amt. Jeg har hørt om sådanne lærere før, men aldrig selv mødt en sådan lærer.“¹⁸⁸

Det var dog tvivlsomt, om sådanne erklæringer havde nogen virkning. Sagen var, at der var et stort og opsparet behov for at gøre op med al den venstreorientering, der havde huseret i lange tider. Afmægtigt havde det borgerlige Danmark oplevet, at den ene bastion efter den anden var faldet. Listen var lang og omfattede emner som kongerække, salmevers, spanskrør, tiltaleformer, frisurer, påklædning, karakterer, eksamen, familien, pornografi, Christiania og Thylejr. Alt var i opløsning. Skolen havde i umindelige tider været en af borgerskabets mest solide bastioner, men nu så det ud, som om den var faldet. Det var på tide, der kom et forsvar for de traditionelle borgerlige dyder, og her var omsider en chance, og den skulle hverken kendsgerninger eller velmenende læserbreve tage fra dem. Danmarks Lærerforening var tøvende med at kommentere sagen. Man meldte ud, at man tog afstand fra enhver indoktrinering, hvad enten den kom fra højre eller venstre, og i en kronik i *Berlingske Tidende* viste over-

lærer Kristian Pedersen, hvad han havde fået ud af sine hemmelige studier på Det Kongelige Bibliotek, idet han kunne henvise til Luthersk Missionsforenings blad *Missionsvoennen* for 6. marts 1972, hvor der var en opfordring til unge kristne om at søge ind på lærerseminarierne, idet man som underviser kunne få lov til at præge den opvoksende slægt.¹⁸⁹

Regeringen var på det tidspunkt ledet af partiet Venstre. Statsminister var cand.theol. Poul Hartling, og undervisningsministeren hed Tove Nielsen, der havde et blik på verden, der gjorde det svært for hende at skelne mellem almindelig intelligens og verdenskommunismen.

Unge Pædagoger var såret og frygtede bivirkningerne. Hidtil havde diskussionen af skolens indoktrinering været en sag for venstrefløjen, men nu kom der pludselig et modangreb fra den modsatte kant, og det var man ikke forberedt på.

Unge Pædagoger fik et stød, som man havde svært ved at komme sig over. Foreningen blev aldrig den samme som før. Tidsskriftet mistede mange abonnenter. Skoler, der før havde abonneret på bladet til både leder, lærerråd og skolenævn, op-sagde abonnementerne, og det samme gjorde mange lilleskoler, der før havde delt bladet ud til alle lærerne.

Dertil kom, at den klasseanalyse, man havde betjent sig af i de senere år, havde vist sig utilstrækkelig, og drømmen om arbejderen som urkilden til enhver progressiv forandring havde fået nogle slemme pletter. Marxismen blev godt nok endegyldigt kasseret i slutningen af 70'erne, men reformpædagogikken blev også defensiv, og det klædte den ikke.

I 1977 blev der udskrevet valg til Folketinget. I de sidste minutter i den sidste valgudsendelse før valget sagde Erhard Jakobsen fra Centrum-Demokraterne, at han havde kendskab til en skole i Albertslund, hvor man i en niende klasse havde brugt et halvt år på at undervise i revolution. Det var sket udelukkende på basis af, hvad Lenin havde sagt, og når en skole kunne bruge 12-15 lektio-

ner på dette emne, var det for Erhard „et fuldgyldigt bevis på, at det var på høje tid at gribe ind“.¹⁹⁰ Det gav pote. Ved valget fik CD 200.000 stemmer og en fremgang på syv mandater.

Unge Pædagoger kunne påvise, at hele historien byggede på løgn og bedrag. Der var ikke tale om en niende klasse. Det drejede sig om tre 3. realer. Det skyldtes heller ikke den nye skolelov, for i 3. real blev der undervist efter den gamle lov. Det var løgn, at eleverne i et halvt år var blevet undervist i „revolution“. De havde i 12 timer haft et delemne om 1917-revolutionerne i Rusland, om Cuba og om Chile. Undervisningen byggede ikke udelukkende på Lenin-citater og *Land og Folk*-artikler. Der blev anvendt både *Grimbergs Verdenshistorie*, bøger af Bjarne Nørretranders, Erling Bjøl og Sven Skovmand samt artikler fra borgerlige aviser. Hverken inspektør, nævn, skoledirektør eller borgmester havde modtaget nogen klage, og klassens forældre havde på et møde fået forelagt den samlede årsplan for undervisningen.¹⁹¹

I den følgende tid talte Erhard Jakobsen ved en række møder rundt om i landet og hævdede bl.a., at der var en masse „plidderpladder“ i den nye formålsparagraf. Det var skolens opgave at give kundskaber. Det var ikke skolens opgave at skabe demokrati. På et møde i Slagelse Lærerkreds i april fremsatte han lignende udtalelser: „... lærerne skal lære eleverne geografi. Gå ad helvede til med alt det lorumlarum om at lære dem om samfundet“.

I april mødte Erhard Jakobsen også op til et møde i Albertslund. Han ankom en time for sent, og det lokale med 110 tilhørerpladser på rådhuset, hvor mødet skulle afholdes, viste sig at være alt for lille. Der kom 800.

Da Erhard Jakobsen blev bedt om dokumentation for sine anklager, svarede han, at det var hans klare opfattelse, at der var tale om indoktrinering, og „det har jeg ret til, det er der ingen, der bestemmer. Om De er enig eller ej, ja, det er ikke min sag at afgøre“. Han fortalte, at han havde fået tilsendt materialet af en far, der ikke ønskede at opgive sit navn, idet han ikke ville „risikere,

at hans datter blev forfulgt af revolutionære elementer i klassen. Eller af lærerne“.

Senere gik rygtet, at den pågældende far i virkeligheden var en lærer på Roholmskolen i Albertslund, der havde ry for en aldrig svigtende evne for illoyalitet, men det vidste man ikke i kampens hede, så kampagnen mod de venstreorienterede lærere fortsatte uden at blive anfægtet af forstyrrende kendsgerninger.

I 1978 skulle der være valg til skolenævn, og de politiske partier opfordrede deres medlemmer til at stille op. Fremskridtspartiet sendte således en intern skrivelse til partiets foreninger over hele landet. Her stod der bl.a.: „Det er lykkedes venstreorienterede kredse i kraft af god organisation at få betydelig indflydelse på en lang række skolenævn, der herigennem kommer til at virke som sikkerhedsnet for venstreorienterede læreres eksperimenter med den danske folkeskole og med vore børn. Der har derfor blandt mange forældre bredt sig en fornemmelse af utryghed ved vor folkeskole – en fornemmelse af, at folkeskolen bevidst bruges som redskab i et politisk opgør og det i en grad, der bevirker, at skolebørnenes elementære kundskaber bliver så ringe, at det givetvis vil skabe problemer for dem senere hen i livet.“ Man opfordrede medlemmerne til at stille op til det kommende skolenævnvalg. „Ved aktivt at gå ind i valget af skolenævn-medlemmer vil forældrene selv kunne bidrage til at formindske denne utryghed.“¹⁹²

I oktober 1977 oprettede Erhard Jakobsen en komité med betegnelsen „Aktiv Skole Politik“. Formålet med dannelsen var at give de utilfredse forældre et talerør. Samtidig skulle komiteen indsamle materiale om skolelovgivningen og gennem offentlig debat forsøge at ændre skoleloven. Komiteen udarbejdede en pjece, hvori der bl.a. stod, at pædagoger og psykologer i årevis havde skabt usikkerhed, men nu skulle det bringes til en ende. Usikkerheden måtte fjernes, så forældrene igen kunne påtage sig deres ansvar som forældre. Erhard Jakobsen gjorde sig selv til

en tragisk farce. Som borgmester i Gladsaxe ville han have det bedste. Han sørgede for, at kommunen fik sit eget teater, og skolevæsenet skulle være blandt de bedste i landet, så han bad Henrik Sidenius om at blive skoleinspektør på Værebroskole, der kom til at blive et forbillede for skoler over hele landet. Men på et tidspunkt oprettede Erhard Jakobsen sit eget parti, og for at skaffe stemmer modarbejdede han det, han selv havde arbejdet for som kommunalpolitiker. På mødet i Albertslund sagde han således, at det skolevæsen, han som borgmester havde bygget op i Gladsaxe, var et eksperiment, der havde „slået totalt fejl“¹⁹³. I et interview i gymnasielærernes fagblad sagde han: „Det jeg siger nu er: Sidenius – det du lavede har ikke nyttet en kæft. Der er ikke blevet bedre forhold i skolerne, børnene er ikke blevet mindre skoletrætte, der er ikke blevet færre slagsmål i frikvartererne og der er mere pjækkeri end nogen sinde. Og kravene i regning og dansk har måttet skrues ned gennem de sidste 10 år. Dvs. at alt det nymodens, som Sidenius og de andre kom med – og som jeg var med til at skaffe penge til – ikke har virket. Den moderne pædagogik har ikke vist resultater, og så må vi gå andre veje.“¹⁹⁴

Erhard blev populær i vide kredse, og folk fra hele landet sendte breve til „Aktiv Skole Politik“ med klager over venstreorienterede lærere, men det hele blev ikke brugt til andet end jagt på spøgelse. Aktiv Skole Politik rejste ikke en eneste klagesag mod danske lærere.

Da Erhard Jakobsen gik af som borgmester, fandt man i tusindvis af breve i uordnede dynger, der blot var stuvet ind i vægskabene på borgmesterkontoret i Gladsaxe. Brevene fyldte man i nogle plastsække, og det var så meningen, at de skulle sendes til Erhard Jakobsens nye kontor, men renovationsarbejderne troede, at det var affald, så de tog sækkene med brevene og kørte dem til forbrændingsanlægget. Dette anlæg er med til at levere fjernvarme til husstande i Gladsaxe, og således kom hetzen mod danske lærere alligevel til at gøre en smule gavn.